

УДК 343.163

І.В. Гловюк, к.ю.н., доцент кафедри
кримінального процесу НУ "ЮА"

ФУНКЦІОНАЛЬНА СПРЯМОВАНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА У СУДОВО-КОНТРОЛЬНИХ СТАДІЯХ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню питань функціональної спрямованості діяльності прокурора у судово-контрольних стадіях кримінального процесу. Зроблено висновок, що прокурор у стадії апеляційного провадження може реалізовувати функцію обвинувачення та функцію сприяння судовому контролю правосудності судових рішень. У стадіях касаційного провадження та у стадії перегляду справи Верховним Судом прокурор здійснює лише функцію сприяння судовому контролю правосудності судових рішень.

Ключові слова: прокурор, апеляційне провадження, касаційне провадження, перегляд справ Верховним Судом України, кримінально-процесуальна функція.

Статья посвящена исследованию вопросов функциональной направленности деятельности прокурора в судебно-контрольных стадиях уголовного процесса. Сделан вывод о том, что прокурор в стадии апелляционного производства может реализовывать функцию обвинения и функцию содействия судебному контролю правосудности судебных решений. В стадиях кассационного производства и в стадии пересмотра дела Верховным Судом Украины прокурор осуществляет только функцию содействия судебному контролю правосудности судебных решений.

Ключевые слова: прокурор, апелляционное производство, кассационное производство, пересмотр дел Верховным Судом Украины, уголовно-процессуальная функция.

The article is devoted to the investigation of questions of functional orientation of prosecutor's activity in judicial control stages of criminal procedure. It is concluded that in a stage of appeal proceedings the prosecutor may implement the function of accusation and the function of assistance to judicial control regarding justice of adjudications. In stages of cassational proceedings and in a stage of reconsideration of a case by Supreme Court of Ukraine the prosecutor only implements the function of assistance to judicial control regarding justice of adjudications.

Key words: prosecutor, appeal proceedings, cassational proceedings, reconsideration of cases by Supreme Court of Ukraine, criminal procedural function.

Актуальність теми дослідження. Судово-контрольні стадії кримінального процесу, до яких належать апеляційне провадження, касаційне провадження, перегляд справи Верховним Судом України, виключна стадія, — спрямовані на забезпечення законності, обґрунтованості та справедливості судових рішень. Суб'єкти, які беруть участь у цих стадіях, безумовно, здійснюють певні кримінально-процесуальні функції, визначення яких має науковий та практичний інтерес в умовах реформування сучасного кримінального процесу України. Одним із найважливіших питань, пов'язаних із проблематикою реалізації кримінально-процесуальних функцій у судово-контрольних стадіях, є визначення функціональної спрямованості діяльності прокурора.

Слід зазначити, що ця проблема частково розглядалася у літературі в наукових працях таких вчених, як В.О. Андреев, В.І. Басков, Н.Р. Бобченко, М.М. Гродзінський, В.В. Долежан, Г.М. Корольов, М.В. Косюта, Е.Ф. Куцова, І.Д. Перлов, М.М. Полянський, І.К. Севастьянік, Н.В. Скорік, М.С. Строговіч, О.П. Тьомушкін, Ю.О. Фідра, Н.В. Чекачова, З.Х. Шагієва, М.Л. Шифман, В.В. Яковенко та ін., але у межах стадій апеляційного, касаційного провадження та виключного провадження. Крім того, значна частина цих наукових досліджень стосується законодавства СРСР та Російської Федерації. Враховуючи новітні зміни до КПК, слід зосередити увагу на визначенні функціональної спрямованості діяльності прокурора у стадіях апеляційного, касаційного провадження та стадії перегляду справи Верховним Судом України.

Мета. Саме тому метою цього дослідження є визначення функціональної спрямованості діяльності прокурора у судово-контрольних стадіях кримінального процесу.

Виклад основного матеріалу. У юридичній доктрині є декілька підходів до визначення кримінально-процесуальної функції, яку здійснює прокурор у стадіях апеляційного та касаційного провадження.

У відповідності до першого з них, діяльність прокурора є проявом функції обвинувачення [1, 50; 1, 42; 3, 145, 152; 4, 281; 5, 199; 6, 87; 7, 399] або кримінального переслідування [8, 66-67; 9, 54-55; 10]. Доки вирок не набрав законної сили, доки справа піддається касаційно-ревізійній перевірці у другій інстанції, прокурор, як правило, продовжує виконувати функцію обвинувачення [1, 50]. У сучасних дослідженнях звертається увага на те, що «що стосується кримінального судочинства, то прокурор на всіх його судових стадіях продовжує залишатися державним обвинувачем» [4, 281].

При цьому у межах цього підходу деякими вченими відмічається, що таке визначення функції прокурора стосується випадків, коли діяльність прокурора спрямована на викриття особи у вчиненні злочину [8, 66-67]. Звертається увага і на те, що кримінальне переслідування здійснюється у стадії апеляційного провадження, а у стадії касаційного провадження, де розгляд справи по суті не проводиться, прокурор державне обвинувачення не підтримує [11, 16].

У відповідності до другого підходу, прокурор шляхом реагування на незаконні та необґрунтовані рішення судів у кримінальних справах здійснює наглядову функцію [12, 164; 13, 9; 14, 177]. Здійснюючи свої функції у касаційному провадженні, прокурори забезпечують нагляд за правильним та однаковим застосуванням законів судовими органами, за дотриманням законності при розгляді судами першої інстанції кримінальних справ, за законністю та обґрунтованістю вироків та інших судових рішень у конкретних справах. Незалежно від того, чи дає прокурор висновок за скаргою засудженого або його захисника чи підтримує протест, він виступає як представник органу, що здійснює нагляд за дотриманням законності при розгляді судом кримінальних справ. При цьому висновок прокурора та підтримання протесту є лише різні форми здійснення цього нагляду [15, 17-18].

У сучасних дослідженнях звертається увага на те, що в кримінальному процесі прокурор є органом нагляду за законністю в усіх стадіях, але форми здійснення такого нагляду є різними; прокурор здійснює нагляд не за судом; на всіх стадіях процесу прокурор реалізує свої повноваження для відповідного реагування на факт вчинення злочину [16, 554, 555].

У межах третього підходу можна виділити формування плюралізму (множинності) кримінально-процесуальних функцій прокурора.

Безумовно, найбільш поширеною є концепція, що прокурор здійснює функцію обвинувачення (кримінального переслідування) та нагляду за законністю (або забезпечення дотримання законності) [17, 23, 27; 18, 165; 19, 214; 20, 155-158; 21, 72-73; 22, 107].

Ця позиція була поширеною у радянській кримінально-процесуальній доктрині [23, 23, 36, 46]. Зазначалося, що у тих випадках, коли у справі не був принесений касаційний протест, прокурор приймає участь у касаційному провадженні як орган нагляду за законністю. Якщо вирок був опротестований, то представник вищестоящої прокуратури, який підтримує цей протест у суді другої інстанції, бере участь як сторона і таким чином здійснює функції із нагляду за законністю [23, 36].

Однак у деяких дослідженнях ця точка зору була піддана критиці [2, 44-45].

У сучасних дослідженнях висловлена позиція про те, що прокурор протягом усіх стадій кримінального процесу зберігає статус посадової особи, яка здійснює кримінальне переслідування та нагляд за законністю [19, 21].

Є і дещо інші позиції із цього питання. Так, на думку В.В. Долежана, прокурор далеко не завжди, беручи участь у кримінальному судочинстві, підтримує державне обвинувачення. Це стосується вирішення

судом питань, що виникають у процесі досудового провадження, у розгляді справ за апеляціями і касаціями, коли прокурор або ініціює перегляд справи з її наступним закриттям, чи висловлює відповідні міркування під час судового розгляду; або при розгляді судом справ щодо порядку виконання судових рішень. Саме у цих випадках завданням прокурора є не обвинувачення, а захист прав і свобод [24, 52]. Ю.О. Фідра робить висновок про те, що основними завданнями прокурора-учасника контрольних стадій кримінального процесу є: а) продовження підтримання державного обвинувачення за наявності підстав; б) сприяння виконанню вимог закону про всебічний, повний і об'єктивний розгляд справ та постановленню судових рішень, що ґрунтуються на законі; в) захист прав і свобод учасників процесу. Діяльність прокурора в суді носить змішаний характер. Проте, у стадіях перегляду судових рішень законоохоронне та правозахисне завдання часто виходять на перший план, а завдання здійснення (чи продовження) кримінального переслідування має факультативний характер [25, 7].

В.В. Тушев вказує на здійснення прокурором функції кримінального переслідування, правозахисної функції, нагляду, функції встановлення об'єктивної істини у справі [26, 260-274]. Л.В. Нікітіна вказує меншу кількість функцій: кримінальне переслідування та правозахисну функцію [27, 35].

Складнощі визначення кримінально-процесуальної функції прокурора пов'язані із його певним подвійним становищем: прокурор у стадії судового розгляду є стороною, Конституцією України на нього покладено підтримання державного обвинувачення.

Однак після постановлення та проголошення судового рішення прокурор правомочний його оскаржити, але не у власних інтересах, як інші суб'єкти, а у випадку, якщо, на його думку, судом постановлене несправедливе рішення або щодо засудження особи, або щодо виправдання. Прокурор є представником держави і керується при оскарженні судових рішень не власними інтересами, а інтересами публічними. Прокурор, на відміну від інших учасників судово-контрольних стадій, діє не у своїх інтересах, а як представник держави, що тягне за собою покладення на прокурора додаткових обов'язків. У літературі звертається увага, що прокурор як ініціатор апеляційного перегляду судового рішення якісно відрізняється від інших апелянтів, по-перше, тим, що він, подаючи апеляцію, стоїть на варті як публічних, так і приватних інтересів, захищаючи при цьому права і свободи людини і громадянина, а по-друге, тим, що прокурор є носієм обов'язку ініціювання апеляційного перегляду кожного несправедливого судового рішення, тоді як для усіх інших суб'єктів, зазначених у статті 348 КПК, подача апеляції є правом [25, 8].

На принципово іншу правову природу подання апеляцій, касаційних скарг прокурором вказує і діюче законодавство. Відповідно до ч. 2 ст. 25 КПК, прокурор зобов'язаний в усіх стадіях кримінального судочинства своєчасно вживати передбачених законом заходів до усунення будь-яких порушень закону, від кого б ці порушення не виходили. Ст. 34 Закону України «Про прокуратуру» передбачає, що прокурор, який бере участь в розгляді справ у судах, додержуючи принципу незалежності суддів і підкорення їх тільки закону, сприяє виконанню вимог закону про всебічний, повний і об'єктивний розгляд справ та постановленню судових рішень, що ґрунтуються на законі. Тобто, як вірно зазначається в літературі, у діяльності прокурора чітко простежується елемент сприяння суду у забезпеченні законності при здійсненні правосуддя в кримінальних справах [28, 31, 68].

Цікавою у зв'язку з цим є Постанова Конституційного Суду Російської Федерації щодо ст. 15 КПК РФ від 29 червня 2004 р., у якій зазначено, що за своїм конституційно-правовим змістом ч. 2 ст. 15 КПК РФ у системі норм кримінально-процесуального законодавства положення, що містяться у ній, як такі, що не передбачають обмеження дії конституційного принципу змагальності, не звільняють посадових осіб державних органів — учасників кримінального судочинства зі сторони обвинувачення від виконання при розслідуванні злочинів та судовому розгляді кримінальних справ конституційного обов'язку із захисту прав та свобод людини і громадянина, у тому числі від незаконного та необґрунтованого

обвинувачення, засудження, іншого обмеження прав і свобод.

При визначенні функціональної спрямованості діяльності прокурора у стадіях апеляційного і касаційного провадження необхідно враховувати специфіку цих проваджень, яка, безумовно, впливає на функції прокурора.

Нами підтримується точка зору, що у судовому розгляді прокурор є стороною та реалізує функцію обвинувачення. Однак надалі, після постановлення та проголошення рішення, характер діяльності прокурора може відрізнятись. У випадку, коли прокурор подає апеляцію на виправдувальний вирок суду, або ставить питання про скасування вироку у зв'язку з необхідністю погіршення становища засудженого, він, безумовно, є обвинувачем і здійснює функцію обвинувачення. Крім того, необхідно урахувати і те, що у апеляційному суді може бути проведено нове судове слідство, яке проводиться за правилами судового слідства у суді першої інстанції, за певними винятками; а у суді першої інстанції прокурор здійснює функцію обвинувачення.

Деякі питання виникають у зв'язку із аналізом позицій вчених, які заперечують реалізацію прокурором функції обвинувачення при перевірці судових рішень у вищестоящому суді. Обгрунтовуючи позицію про те, що прокурор у вищестоящому суді є органом нагляду за законністю, Н.В. Скорік вказує на те, що «підтримання обвинувачення пов'язане із розглядом справи по суті у суді першої інстанції. Касаційна же інстанція обвинувачення як такого не розглядає. Предметом розгляду тут є вирок, його законність та обгрунтованість. Незгода прокурора з вироком суду, виражена у принесеному ним протесті, не є продовженням його обвинувальної діяльності» [13, 9]. На це вказує і О.П. Тьомушкін: «специфічним саме для стадії касаційного провадження є те, що безпосередній об'єкт діяльності прокурора тут — вирок суду... Тобто, у стадії касаційного провадження прокурор не продовжує лінію державного обвинувачення, а виступає як орган нагляду за законністю» [12, 164]. Ця наукова позиція, безумовно, має позитивні аспекти, однак за реформованих форм перевірки судових рішень до її використання слід ставитися із обережністю.

На думку Н. Бобенка, на прокурора продовжує покладатися обов'язок оспорювати кожне незаконне та необгрунтоване судове рішення. Проте це чисто наглядна функція, яка є несумісною з процесуальним статусом прокурора як сторони в процесі. Прокурор, як представник сторони обвинувачення вправі в межах своєї компетенції оскаржити будь-яке незаконне та необгрунтоване, на його думку, судове рішення. Відповідно до концептуальних ідей «малої» судової реформи прокурор не може бути дволиким Янусом, який одночасно здійснює кримінальне переслідування, підтримує державне обвинувачення, з одного боку, та наглядає за точним та неухильним дотриманням закону всіма суб'єктами кримінально-процесуальної діяльності — з іншого [7, 399-400].

Перше за все, у сучасному апеляційному провадженні перевіряється обгрунтованість вироку, постанови, і апеляційний суд може визнати необхідним проведення судового слідства в повному обсязі чи частково, коли є підстави вважати, що судове слідство судом першої інстанції було проведено неповно чи односторонньо, тобто заново перевірити наявні докази та дослідити додатково подані матеріали, у зв'язку з чим постановити свій вирок або постанову, скасувавши вирок або постанову суду першої інстанції. Тобто можна зробити висновок про те, що у стадії апеляційного провадження розглядаються питання доведеності обвинувачення.

У стадії касаційного провадження ситуація є дещо іншою. Ч. 2 ст. 398 КПК, яка передбачала, що вирок апеляційного суду, постановлений ним як судом першої інстанції, може бути скасований або змінений і в зв'язку з односторонністю, неповнотою дізнання, досудового чи судового слідства або невідповідністю висновків суду, викладених у вироку, фактичним обставинам справи, виключена у зв'язку з набранням чинності Законом України «Про судову систему і статус суддів» від 7 липня 2010 р. Це дає підстави зробити висновок про те, що у касаційному провадженні перевіряється лише законність вироку, постанови. Це відповідає предмету класичного касаційного оскарження, яким є юридична сторона, що свідчить про неправильність кінцевого

судового рішення першої інстанції або суду апеляційної інстанції [29, 109]. Але чи можна стверджувати, що обвинувачення у цій стадії не розглядається? Обвинувачення у матеріально-правовому розумінні містить три складових — це фабула обвинувачення, його юридичне формулювання та правова кваліфікація [30, 36]. Фабула утворює фактичну сторону обвинувачення. Якщо у стадії касаційного провадження не перевіряється обґрунтованість вироку, не розглядається питання доведеності обвинувачення, то можна зробити висновок про те, що у цій стадії касаційний суд обвинувачення як таке не розглядає. Тобто не можна стверджувати про реалізацію функції обвинувачення у стадії касаційного провадження.

У стадії апеляційного провадження у випадку, якщо прокурор ставить питання про скасування вироку, ухвали, постанови у зв'язку з істотними порушеннями вимог КПК, або подає апеляцію на користь засудженого, обвинувальний елемент у його діяльності відсутній. Але не можна у цьому випадку стверджувати й про здійснення функції захисту, оскільки цільовою спрямованістю діяльності прокурора є не виправдання або пом'якшення покарання засудженого, а забезпечення правосудності судового рішення. У літературі зроблена спроба виділити правозахисну функцію прокурора у цих та інших випадках [26, 268-270; 31, 26-27]. Погоджуючись із наявністю правозахисного елементу у такій діяльності прокурора, слід однак указати на те, що виділення подібної функції порушує логічність системи кримінально-процесуальних функцій, адже правозахисний елемент (або захист у широкому розумінні) наявний у декількох кримінально-процесуальних функціях.

Складно погодитись і з виділеною у літературі функцією нагляду. Дійсно, певні наглядові елементи при вирішенні судами кримінальних справ наявні, враховуючи викладені вище норми ст. 25 КПК та ст. 34 Закону України «Про прокуратуру». Але іншими нормами КПК прокурору не надано привілейованого становища порівняно із іншими апелянтами, касаторами: його апеляція, касаційна скарга має відповідати вимогам ст. 350 КПК, як і апеляції інших осіб; може бути залишена без руху і розгляду. Крім того, норми КПК прямо не передбачають обов'язок прокурора брати участь у засіданні суду апеляційної інстанції (крім випадків проведення попереднього розгляду справи апеляційним судом). Тому не можна визнати існування наглядової функції прокурора у стадіях апеляційного та касаційного провадження.

Саме тому слід розглядати питання про функціональну спрямованість діяльності прокурора у залежності від стадії перевірки судового рішення. У стадії апеляційного провадження прокурор здійснює дві кримінально-процесуальні функції, однією із яких є обвинувачення. Виникає питання: яку кримінально-процесуальну функцію здійснює у апеляційному провадженні прокурор у випадку, якщо прокурор ставить питання про скасування вироку, ухвали, постанови у зв'язку з істотними порушеннями вимог КПК, або подає апеляцію на користь засудженого. Як зазначалося вище, у такій діяльності прокурора чітко простежується елемент сприяння суду у забезпеченні законності при здійсненні правосуддя в кримінальних справах. Безумовно, діяльність апеляційного суду містить елементи правосуддя, оскільки «якщо припустити, що правосуддя здійснюється тільки в суді першої інстанції, а в наступних — ні, то виходить така картина: рішення, винесене при здійсненні правосуддя, скасовується рішенням, винесеним не при здійсненні правосуддя. Таке тлумачення є неприпустимим» [32, 36]. Однак судова діяльність з перегляду судових рішень не завжди має тільки ознаки правосуддя, оскільки не завжди вирішується кримінальна справа по суті: тому базовою конструкцією для характеристики змісту діяльності із перевірки судових рішень, є конструкція судового контролю.

У стадії касаційного провадження прокурор функцію обвинувачення не здійснює, однак його діяльність спрямована на забезпечення виправлення можливої судової помилки.

Враховуючи, що прокурор, оскаржуючи судові рішення, відстоює у першу чергу публічні інтереси, є представником держави, а його діяльність спрямована на забезпечення законності, обґрунтованості та правосудності судового рішення, кримінально-процесуальну функцію, що відображає зміст його діяльності у касаційному суді, а також у апеляційному суді, коли його діяльність не пов'язана із здійсненням функції

обвинувачення, можна визначити як функцію сприяння судовому контролю правосудності судових рішень.

У межах нової стадії кримінального процесу — стадії перегляду справи Верховним Судом — кримінальна справа переглядається у зв'язку з неоднаковим застосуванням судом касаційної інстанції одних і тих самих норм кримінального закону щодо подібних суспільно небезпечних діянь (крім питань призначення покарання, звільнення від покарання та від кримінальної відповідальності), що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень, та встановленням міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом. Тобто, як видно, ця стадія пов'язана також із перевіркою саме законності судових рішень. Тому функцію прокурора у цій стадії також можна визначити як сприяння судовому контролю правосудності судових рішень.

Висновки. Таким чином, прокурор у стадії апеляційного провадження може реалізовувати функцію обвинувачення (у випадках, коли прокурор подає апеляцію на виправдувальний вирок та ставить питання про скасування необґрунтованого виправдувального вироку суду першої інстанції; коли прокурор ставить питання про перегляд вироку, яким засудженому обрано надто м'яке покарання та про необхідність застосування більш суворого покарання; коли прокурор ставить питання про необхідність застосування закону про більш тяжкий злочин чи збільшення обсягу обвинувачення; коли прокурор ставить питання про скасування неправильного звільнення засудженого від відбуття покарання; коли прокурор підтримує апеляцію іншого апелянта, подану із вище перелічених підстав) та функцію сприяння судовому контролю правосудності судових рішень. У стадіях касаційного провадження та у стадії перегляду справи Верховним Судом прокурор здійснює лише функцію сприяння судовому контролю правосудності судових рішень.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Шифман М.Л. Прокурор в уголовном процессе / Шифман М.Л. - М., 1948. — 248 с.
2. Куцова Э.Ф. Советская кассация как гарантия законности в правосудии / Куцова Э.Ф. - М.: Госюриздат, 1957. - 227 с.
3. Шагиева З.Х. Функция обвинения в современной модели российского уголовного процесса: дисс. канд. юрид. наук: 12.00.09 / Шагиева Зухра Хайдаровна. - Ижевск, 2007. - 200 с.
4. Косюта М.В. Прокуратура України : Навч. посібник / Косюта М.В. — 2-ге вид., доповн. і випр. - О. : Юрид. л-ра, 2008. - 312 с.
5. Судебная власть / Под ред. И.Л. Петрухина. — М.: ООО ТК «Велби», 2003. — 720 с.
6. Копетюк М. Правові засади участі прокурора у апеляційному провадженні / Копетюк М., Книш О. // Юридика Україна. — 2005. - №3. — С. 82-87.
7. Бобченко Н. Процесуальний статус прокурора в апеляційному провадженні / Н. Бобченко // Матеріали XII регіональної науково-практичної конференції (9-10 лютого 2006 р.). - Львів 2006. — С. 399-401.
8. Баксалова А.М. Уголовно-процессуальная функция обвинения, осуществляемая прокурором, и ее реализация на судебном следствии : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Баксалова Алина Михайловна. - Томск, 2002. — 209 с.
9. Королев Г.Н. Теоретические и правовые основы осуществления прокурором уголовного преследования в российском уголовном процессе: автореф. дисс. на соискание ученой степени доктора юрид. наук: 12.00.09 «уголовный процесс; криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность» / Г.Н. Королев. - Нижний Новгород, 2005. - 60 с.
10. Яковенко В.В. Уголовное преследование и роль прокурора в его осуществлении: автореферат дисс. на соискание ученой степени канд. юрид. наук: 12.00.09 «уголовный процесс; криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность» / В.В. Яковенко. - М., 2006. - 31 с. - [Электронный ресурс]. — Режим доступа к автореферату: <http://law.edu.ru/script/cntSource.asp?cntID=100121636>
11. Севастьяник И.К. Участие прокурора в суде апелляционной и кассационной инстанции: автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. юрид. наук: 12.00.09 «уголовный процесс; криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность» / И.К. Севастьяник. - СПб., 2004. - 26 с.

12. Темушкин О.П. Организационно-правовые формы проверки законности и обоснованности приговоров / Темушкин О.П.; Отв. ред. В. М.Савицкий; Академия наук СССР. Институт государства и права. - М.: Наука, 1978. - 239 с.

13. Скорик Н.В. Прокурор в стадии кассационного производства в советском уголовном процессе: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук: 715 «уголовное право и уголовный процесс» / Министерство высшего и среднего специального образования УССР. Харьковский юридический институт. - Харьков, 1967. - 18 с.

14. Строгович М.С. Проверка законности и обоснованности судебных приговоров / Строгович М.С. - М.: Изд-во АН СССР, 1956. - 319 с.

15. Басков В.И. Прокурор в суде второй инстанции по уголовным делам / Басков В.И., Темушкин О.П. - М., 1972. - 160 с.

16. Лукашкіна Т.В. Функція прокурора в кримінальному судочинстві / Т.В. Лукашкіна // Правове життя сучасної України: Тези доповідей Міжнародної наукової конференції професорсько-викладацького і аспірантського складу / Відп. ред. д-р юрид. наук, проф. Ю.М. Оборотов // Одеська національна юридична академія. - О.: Фенікс, 2009. - С. 553-555.

17. Безмельниціна Э.О. Об уголовно-процессуальных функциях прокурора в суде второй и надзорной инстанции / Безмельниціна Э.О., Зайцева Е.А. // Вестник Волгоградской академии МВД России. - 2009. - № 4 (11). - С. 23-28.

18. Полянский Н.Н. Очерк развития советской науки уголовного процесса / Полянский Н.Н. - М.: Изд-во АН СССР, 1960. - 212 с.

19. Андреев В.А. Обвинение в российском уголовном процессе: понятие, сущность, значение и теоретические проблемы реализации: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук: 12.00.09 «уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность» / В.А. Андреев. - Екатеринбург, 2009. - 28 с.

20. Ривлин А.Л. Пересмотр приговоров в СССР / Ривлин А.Л. - М., 1958. - 312 с.

21. Мірошников І.Ю. Судове слідство в апеляційній інстанції: Монографія / Мірошников І.Ю. - Х.: Право, 2007. - 192 с.

22. Калмыков В.Б. Кассационное производство в уголовном процессе: проблемы теории и правоприменения : дис. ... кандидата юрид. наук / Калмыков Виталий Борисович. - М., 2010. - 266 с.

23. Гродзинский М.М. Кассационное и надзорное производство в советском уголовном процессе / Гродзинский М.М. - М., 1949. - 220 с.

24. Долежан В. Проблеми участі прокурора у кримінальному судочинстві в аспекті судової реформи / В. Долежан // Право України. - 2010. - № 5. - С. 48-54. - С. 52

25. Фідря Ю.О. Діяльність прокурора в контрольних стадіях кримінального процесу: автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.10 «судоустрій; прокуратура та адвокатура» / Ю.О. Фідря. - О., 2010. - 20 с.

26. Тушев А.А. Прокурор в уголовном процессе Российской Федерации / Тушев А.А. - Издательство Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2005. - 325 с.

27. Никитина Л.В. Прокурор в суде апелляционной, кассационной и надзорной инстанций / Л.В. Никитина // Вестник Саратовской государственной академии права. - 2010. - № 6 (76). - С. 34-40.

28. Серета В.О. Як підвищити ефективність державного обвинувачення в суді: монографія / Серета В.О. - С., Х.: Харків юридичний, 2007. - 304 с.

29. Лантух Н.В. Формы проверки не вступивших в законную силу приговоров : дис. ... кандидата юридических наук : 12.00.09 / Лантух Наталия Викторовна. - Спб., 2001. - 198 с.

30. Фаткуллин Ф.Н. Обвинение и защита по уголовным делам: Учебное пособие / Фаткуллин Ф.Н. Зинатуллин З.З. Аврах Я.С. - Издательство Казанского университета, 1976. - 167 с.

31. Самойлова Т.Н. Проблемные аспекты правозащитной деятельности прокурора в уголовном судопроизводстве: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук: 12.00.09 «уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность» / Т.Н. Самойлова. - Ижевск, 2009. - 29 с.

32. Филиппов П.М. Судебная защита и правосудие в СССР / Филиппов П.М. - Саратов, 1987. - 181 с.